

Drs. W. Smit

No. 5.72

VISSERIJ IN CIJFERS 1981

**Voorlopig berekende bedrijfsresultaten
van de zeevisserij en de mosselcultuur**

Juni 1982

Landbouw-Economisch Instituut

Afdeling Visserij en Bosbouw

REFERAAT

Visserij in cijfers 1981

Smit, drs.'W.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1982

34 pag., tab.

In deze periodieke publikatie wordt een overzicht gegeven van de bedrijfsresultaten van zee- en kustvisserij. In de kottervisserij werd de vloot uitgebreid en waren de besommingen hoger. Met name de gestegen brandstofkosten leidden tot tekorten bij de grote kotters. De gehele sector had in 1981 een netto-tekort van 5 mln. gld.

De grote zeevisserij investeerde in nieuwbouw en modernisering van bestaande vrieshektrawlers. De besommingen waren aanzienlijk hoger, netto-overschot en inkomens van opvarenden bevredigend. De sector behaalde als geheel een netto-overschot van 5 mln. gld.

De mosselsector beleefde in de seizoenen 1979/1980 en 1980/1981 goede jaren met een totaal netto-overschot van 25 mln. gld. In 1981/1982 steeg de aanvoer, doch door een scherpe prijsval was de besomming veel lager. Dit leidde tot het terugvallen van het netto-overschot op de nullijn.

Visserij/Bedrijfsuitkomsten/Kottervisserij/Grote zeevisserij/Mosselcultuur/Kottervloot/Trawlervloot/Sectorresultaten/Visproductie/Investerings/Prijsindexcijfers

Inhoud

	Blz.
WOORD VOORAF	5
1. SAMENVATTING	7
2. ALGEMEEN OVERZICHT	9
3. KOTTERVISSERIJ	15
3.1 Ontwikkeling van de vloot	15
3.2 Bedrijfsresultaten	15
4. GROTE ZEEVISSERIJ	21
4.1 Ontwikkeling van de vloot	21
4.2 Bedrijfsresultaten	21
5. MOSSELCULTUUR	25
5.1 Aantal bedrijven en vloot	25
5.2 Aanvoer en besomming	25
5.3 Bedrijfsresultaten	26
6. TOTALE RESULTATEN PER SECTOR	30
6.1 Kottervisserij	30
6.2 Grote zeevisserij	31
6.3 Mosselcultuur	31
7. SUMMARY	34

Woord vooraf

Met de publikatie van "Visserij in cijfers" wordt beoogd zo spoedig mogelijk na afloop van het kalenderjaar een overzicht te geven van de bedrijfsresultaten van de belangrijkste sectoren van de Nederlandse visserij, namelijk:

- a. De kottervisserij - de visserij op nabijgelegen visgronden met kotters door schippers-eigenaren of (kleine) kotterrederijen op plat- en rondvis en op haring alsmede de visserij op garnalen;
- b. De grote zeevisserij- de visserij met hektrawlers in rederijverband op voornamelijk makreel en haring op verder afgelegen visgronden;
- c. De mosselcultuur - het kweken van mosselen in Zeeland en in de Waddenzee door in Zeeland gevestigde bedrijven.

De mosselcultuur is dit jaar voor het eerst in het overzicht opgenomen. In verband met de seizoenmatige bedrijfsuitoefening zijn van deze sector de bedrijfsresultaten per seizoen (van 1 mei tot 30 april) berekend. Omdat als gevolg hiervan en door de gebruikte methode van documentatie de definitieve cijfers later beschikbaar komen zijn de resultaten van de mosselcultuur over zowel 1979/80 als 1980/81 en 1981/82 berekend met behulp van begrotings-technieken.

In de publikatie zijn tevens definitieve cijfers van voorgaande jaren vermeld. Verder is een hoofdstuk gewijd aan het totale resultaat van de genoemde drie sectoren.

Aan de totstandkoming van het rapport hebben, onder leiding van drs. W. Smit, verschillende medewerkers van de Afdeling Visserij en Bosbouw een bijdrage geleverd. Daarvan moeten afzonderlijk worden genoemd J. de Jager voor wat betreft de gegevens van de grote zeevisserij, A. den Dulk met betrekking tot de kottervisserij en K.M. Horjus ten aanzien van de mosselcultuur.

Tenslotte is een woord van dank op zijn plaats aan de vele reders, schippers-eigenaren en mosselkwekers, die op basis van vrijwilligheid de gegevens beschikbaar hebben gesteld welke voor de berekening van de cijfers onontbeerlijk waren. Daarbij moet tevens de veelal zeer prettige samenwerking met een aantal administratie- en accountantskantoren worden vermeld.

De Directeur,

A. de Veer

Den Haag, juni 1982

1. Samenvatting

Kottervisserij

De investeringsactiviteit in de kottersector heeft geleid tot een uitbreiding van de vloot met 27 eenheden tot 562 schepen. De besommingen per schip waren in het algemeen hoger, doch kostenstijgingen - vooral gasolie - hebben met name op de grote kotters de tekorten doen toenemen. Op de kleinere kotters bleven de resultaten op peil. De inkomens van de opvarenden stegen op de kleinere kotters meer dan op de grotere, hetgeen tot een verdere verkleining van de onderlinge verschillen leidde.

De totale besomming van de sector is in 1981 met 18% toegenomen tot 521 miljoen gulden. De sterk gestegen kosten leidden echter desondanks tot een groter nettotekort (-2 mln in 1980 en -5 mln in 1981). In de nabije toekomst zal de verhouding tussen visprijzen en brandstofprijzen het sectorresultaat in grote mate bepalen, vooral door de uitbreiding van de vloot met grote, energie-intensieve vaartuigen.

Grote zeevisserij

De trawlvloot is, na het in de afgelopen jaren uit de vaart nemen van de kleinere hektrawlers, in 1981 door nieuwbouw van grote vrieshektrawlers weer uitgebreid tot 24 eenheden. Bovendien is in de afgelopen jaren de groep vrieshektrawlers van de voorlaatste generatie gemoderniseerd. Mede daardoor was de besomming van deze schepen in 1981 aanzienlijk hoger dan in 1980. Ondanks hogere kosten leidde dit tot een bevredigend nettoresultaat, terwijl de inkomens van de opvarenden niet onbelangrijk stegen. Van de geleidelijk in de vaart komende nieuwste generatie vrieshektrawlers zijn nog geen resultaten berekend.

De totale sector besomde 143 miljoen, 45% meer dan in 1980, en verdiende voor het eerst sinds jaren een netto-overschot van enige betekenis. De komende jaren zullen voor deze sector groten-deels worden bepaald door EG-beleid, ontwikkeling van visbestanden en kosten en de afzetmogelijkheden van de diepgevroren vangst, ontwikkelingen waarover onzekerheid bestaat.

Mosselcultuur

Het aantal bedrijven en schepen bleef in de mosselsector praktisch constant. Investeringsactiviteiten leidden wel tot grotere schepen met sterkere motoren. Tot in het seizoen 1980/81 stegen de besommingen tot een ongekend niveau, hetgeen de bedrijfsresultaten van de grotere bedrijven gunstig beïnvloedde. De kleinere bedrijven beschikten niet over de mogelijkheden om hun resultaten te verbeteren. In het seizoen 1981/82 was bij een toegenomen aanvoer, doch

aanzienlijk lagere prijzen, de besomming veel geringer. Het nettooverschot van de gehele sector daalde daardoor van 25 miljoen tot praktisch nul.

De mosselsector staat, ondanks het constante aantal bedrijven en de gelijkgebleven cultuuroppervlakte, toch sterk onder invloed van variaties in natuurlijke omstandigheden, vergezeld van een sterk wisselend prijsverloop. Mede doordat de bedrijven op één produkt zijn gespecialiseerd en niet kunnen overschakelen op andere activiteiten, zijn de bedrijfsresultaten dan ook sterk wisselend. Getracht zal moeten worden de gevolgen van variërende natuurlijke omstandigheden beter beheersbaar te maken, waarbij het prijsverloop ook regelmatig zal kunnen zijn.

2. Algemeen overzicht

Investerings en vloot

Ook in 1981 zijn de investeringen in de Nederlandse vissersvloot van grote omvang geweest. De investeringsgolf, die in 1979 een bescheiden aanloop nam met 60 miljoen gulden, was in 1980 opgelopen tot 150 miljoen en bereikte in 1981 een hoogtepunt van 180 miljoen. Hiermee heeft zich de traditionele gang van zaken in de visserij, en dan voornamelijk de kottervisserij, herhaald. Na de investeringsgolf in het begin van de zeventiger jaren, die in 1975 afliep, volgden een aantal jaren waarin praktisch niets werd geïnvesteerd, waarna de huidige golf is opgetreden waarvan is te voorzien dat deze in 1982 weer afneemt.

Een en ander weerspiegelt zich in eerste instantie in het aantal schepen. De totale vloot van zeevisserij en mosselcultuur tezamen telde 689 schepen per eind 1975. Door het afstoten van schepen, waarbij saneringsregelingen van de overheid een grote rol speelden, bestond deze vloot per eind 1979 nog slechts uit 611 schepen. Ondanks het afstoten van een aantal schepen in 1980 en 1981 was de totale vloot per eind 1981 wederom aangegroeid tot 669 schepen. De mutaties hadden plaats bij de beide takken van zeevisserij; de vloot van de mosselcultuur bleef in aantal vrij constant.

Naast het aantal schepen is de grootte van de schepen en het motorvermogen een maat voor de omvang van de vissersvloot. Het totale motorvermogen van de genoemde drie sectoren daalde na 1975 met rond 10%, maar is in 1980 en 1981 aanzienlijk gestegen. Het totale voortstuwingsvermogen van de vloot van 669 schepen bedroeg per eind 1981 dan ook ruim 500.000 pk, dat is 100.000 pk meer dan per eind 1978. Voor de kottervisserij en de mosselcultuur is per eind 1981 het totale voortstuwingsvermogen vrij aanzienlijk hoger dan in 1975, zowel als gevolg van nieuwbouw als van de vervanging van motoren. In de grote zeevisserij heeft het in de vaart brengen van enkele nieuwe trawlers in 1981 voor het eerst sinds 1975 het totale motorvermogen laten toenemen, daarmee echter nog niet het niveau van de jaren voor 1978 bereikend.

De leeftijdsverdeling van de vloot heeft zich in de laatste jaren enigszins gewijzigd. Het aantal schepen t/m 10 jaar oud is, na een daling tot in 1979, weer toegenomen. Per eind 1981 was 37% van de schepen 10 jaar oud of jonger, tegen 35% per eind 1980. Ook het aandeel van de vloot ouder dan 20 jaar - voornamelijk mosselkotters en kleinere zeegaande kotters voor de garnalenvisserij - is daarentegen toegenomen. Hierbij speelt waarschijnlijk de geringe afstoot van oudere vaartuigen een rol; doordat minder schepen uit de vloot zijn afgevoerd dan er zijn bijgekomen neemt het totaal aantal schepen toe, waarbij het aandeel van de nieuwste en de oudste groepen toeneemt.

De toeneming van het aantal opvarenden van de vissersvloot -

in de kottervloot reeds gaande sinds 1976 en in de trawlvloot sinds 1979 - zette zich in 1981 voort.

Aanvoer en besomming

Zowel de kottervisserij als de grote zeevisserij en de mosselcultuur voerden in 1981 een grotere hoeveelheid aan. Vooral voor de grote zeevisserij en de mosselcultuur was de aanvoerstijging van betekenis. Voor de kottervisserij was de aanvoerstijging kleiner dan de toeneming van de vangstcapaciteit. Voor de grote zeevisserij en de kottervisserij geldt dat naast de stijging van de aanvoer ook de gemiddelde prijs hoger was. Dit leidde uiteraard tot een hogere totale opbrengst. De aanvoerstijging van de mosselcultuur ging gepaard met een naar verhouding nog grotere prijsdaling, zodat de totale opbrengst belangrijk terugliep. De opbrengst van de oestercultuur is de laatste jaren geleidelijk teruggelopen. De meningsverschillen over visrechten e.d. en recentelijk het optreden van de oesterziekte zullen daarvoor mede oorzaak zijn geweest. Over de kokkelvisserij zijn nog geen gegevens bekend. Wel staat vast dat in deze sector in 1980 en 1981 meer is aangevoerd en dat de sector afzetproblemen ondervindt.

Prijsverloop

Er heeft zich een gunstige ontwikkeling voorgedaan wat betreft de visprijzen. Bijna over de gehele lijn waren de prijzen in 1981 hoger dan in 1980, waarbij de mosselen de grote uitzondering vormden. Daartegenover staan eveneens stijgende prijzen van kostenfactoren. De prijsstijgingen van met name olie, maar ook van ijs en zout gingen boven de inflatie uit. De overige kostenfactoren volgden in grote lijnen de geldontwaarding. Wat betreft de olie ontstond in de tweede helft van 1981 enige rust op het prijzenfront, doch de eerste tekenen voor een hernieuwde prijsstijging zijn reeds waarneembaar.

Tabel 2.1 Totaaloverzicht van de vloot van de zeevisserij en de mosselcultuur (per 31 december)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 1)
Aantal vaartuigen:							
- kottervisserij 2)	560	500	495	498	501	535	562
- grote zeevisserij	44	42	42	29	26	22	24
- mosselcultuur	85	86	85	85	84	83	83
Totaal	689	628	622	612	611	640	669
Totaal motorvermogen: (in 1000 kW)							
- kottervisserij 2)	264	240	239	240	247	282	315
- grote zeevisserij	50	48	49	38	36	33	40
- mosselcultuur	14	16	17	17	18	18	18
Totaal	328	304	305	295	301	333	373
(in 1000 pk)							
- kottervisserij 2)	359	326	325	326	337	384	429
- grote zeevisserij	68	66	66	52	49	45	54
- mosselcultuur	18	22	23	24	24	24	25
Totaal	445	414	414	402	410	453	508
Aantal vaartuigen met een casco van:							
0 - 10 jaar oud	305	283	271	233	211	225	247
11 - 20 jaar oud	198	160	166	185	199	203	189
meer dan 20 jaar oud	186	185	185	194	201	212	233
Aantal opvarenden:							
- kottervisserij 2)	2421	2097	2107	2136	2176	2287	2438
- grote zeevisserij	593	578	581	439	420	439	468
- mosselcultuur	259	265	265	269	261	261	262
Totaal	3273	2940	2953	2844	2857	2987	3168

1) Voorlopige cijfers

2) Inclusief garnalenvisserij

Bron: Directie van de Visserijen; Scheepvaartinspectie; CBS; Productschap voor Vis en Visproducten; LEI.

Tabel 2.2 Overzicht van de investeringen in de visserij 1)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Kottervisserij 2)							
Aantal nieuwe schepen	19	3	-	2	11	31	29
Aantal andere schepen 3)	1	-	-	-	1	10	8
Aantal verlengingen e.d.	1	1	1	2	9	5	7
Aantal nieuwe motoren	9	20	23	16	30	12	17
Investering in mln gld	47	9	7	8	46	109	116
Grote zeevisserij							
Aantal nieuwe schepen	4	-	-	-	-	1	3
Aantal andere schepen 3)	-	-	-	-	-	-	-
Aantal verlengingen e.d.	-	-	-	-	3	10	-
Aantal nieuwe motoren	-	-	-	-	-	-	-
Investering in mln gld	22	0	0	0	4	27	47
Mosselcultuur							
Aantal nieuwe schepen	1	1	-	4	-	5	2
Aantal andere schepen 3)	-	-	-	2	-	-	1
Aantal verlengingen e.d.	1	3	4	12	2	5	7
Aantal nieuwe motoren	6	16	10	12	5	4	7
Investering in mln gld	3	5	3	9	2	10	7
Overige visserijen							
Aantal nieuwe schepen	3	6	6	11	9	1	5
Aantal andere schepen 3)	1	-	-	-	-	-	1
Aantal verlengingen e.d.	-	-	-	3	1	1	2
Aantal nieuwe motoren	2	4	3	8	3	-	1
Investering in mln gld	2	4	4	7	6	2	9
Totale vloot							
Aantal nieuwe schepen	27	10	6	17	20	38	39
Aantal andere schepen 3)	2	-	-	2	1	10	10
Aantal verlengingen e.d.	2	4	5	17	15	21	16
Aantal nieuwe motoren	17	40	36	36	38	16	25
Investering in mln gld	74	18	14	24	58	148	179

1) Bruto investeringen, exclusief electronische en dekapparatuur; Peildatum: tijdstip van in de vaart brengen; na 1978 na aftrek van WIR-premie.

2) Inclusief garnalenvisserij.

3) Tweedehands schepen uit het buitenland of uit andere bedrijfstakken.

Bron: LEI

Tabel 2.3 Aanvoer en opbrengst van zee- en kustvisserij (1)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 2)
Aanvoer (mln kg):							
Kottervisserij 3)	120	114	114	126	133	149	158
Grote zeevisserij	<u>84</u>	<u>71</u>	<u>69</u>	<u>82</u>	<u>104</u>	<u>126</u>	<u>174</u>
Totaal zeevisserij	204	185	183	208	237	275	332
Mosselcultuur	97	64	95	103	84	67	95
Oestercultuur	1	1	1	1	1	1	1
Diversen	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Totaal	303	250	279	313	323	344	429
Opbrengst (mln gld):							
Kottervisserij 3)	307	321	327	368	421	438	519
Grote zeevisserij	<u>99</u>	<u>97</u>	<u>97</u>	<u>86</u>	<u>86</u>	<u>98</u>	<u>142</u>
Totaal zeevisserij	406	418	424	454	507	536	661
Mosselcultuur	29	29	25	37	50	53	39
Oestercultuur	13	16	15	16	15	11	10
Diversen	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
Totaal	449	464	464	507	572	601	711

1) Inclusief aanvoer en opbrengst in Belgische, Britse, West-Duitse en Deense havens.

2) Voorlopige cijfers.

3) Inclusief garnalenvisserij.

Bron: CBS; LEI

Tabel 2.4 Prijsindexcijfers van in Nederlandse havens aangevoerde visproducten (1970 = 100)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Kabeljauw	179	207	195	196	217	217	227
Schelvis	179	227	256	251	254	231	261
Koolvis	211	251	264	322	401	496	456
Wijting	148	185	208	184	186	189	194
Tong	138	179	171	177	201	236	246
Schol	208	206	205	244	264	254	287
Tarbot	156	167	172	187	195	264	337
Schar	136	179	164	182	196	192	231
Makreel	160	109	179	140	144	131	131
Garnalen	173	135	245	171	137	138	187
Mosselen	107	170	96	133	217	293	149
Oesters	122	155	175	180	176	209	235

Bron: CBS

Tabel 2.5 Prijsindexcijfers van kostenfactoren in de visserij 1)
(1970 = 100; jaargemiddelden; waar niet anders vermeld
bron: LEI)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 2)
Gasolie zeevisserij 3)	292	320	324	313	484	694	843
Gasolie kustvisserij 4)	223	241	244	237	346	480	575
Smeerolie	142	145	149	150	155	187	228
LJs	179	194	202	221	228	244	264
Zout	148	159	167	183	224	259	309
Nylongaren	138	136	136	136	144	155	161
Nylon netwerk	145	142	142	142	150	160	166
Nylon boomkornetten	124	129	138	145	149	156	169
Nylon touwwerk	131	128	128	128	135	146	152
Staaldraad	232	221	218	218	222	239	258
Voeding 5)	139	153	161	162	166	175	185
Onderh./reparatie	196	212	225	236	248	261	274
Bouwkosten schepen 6)	196	212	225	236	211	222	234

1) Na aftrek van BTW

2) Voorlopige cijfers.

3) Exclusief bijzonder invoerrecht op minerale oliën.

4) Inclusief bijzonder invoerrecht op minerale oliën.

5) Bron CBS.

6) Na 1978 na aftrek WIR-prmie

3. Kottervisserij

3.1 Ontwikkeling van de vloot

De kottervloot heeft zich per saldo in 1981 uitgebreid met 27 schepen. Geïnvesteed werd in 29 nieuwe schepen en 8 schepen werden tweedehands aangekocht, hetzij uit het buitenland, hetzij uit andere bedrijfstakken. Uit de vloot zijn 10 schepen gegaan, voor een deel naar het buitenland verkocht en verder uit de vaart genomen of gesloopt. De toevoegingen aan de vloot betroffen voor het merendeel grotere kotters, de afgevoerde schepen waren in het algemeen van kleiner formaat. Aangezien bovendien nog 17 kotters van een sterkere motor werden voorzien steeg het gemiddelde motorvermogen met 7%. De totale motorcapaciteit is met 12% toegenomen. Wordt de huidige vloot vergeleken met die in 1975 dan blijken in beide jaren ongeveer evenveel kotters in de vloot te staan. Echter de onderverdeling naar pk-groepen is belangrijk gewijzigd. Terwijl het aandeel van de kotters t/m 300 pk - garnalenschepen en een aantal viskotters - ongeveer gelijk is gebleven op 34%, blijkt de groep van 301-1100 pk gevoelig te zijn uitgedund: in 1975 49%, thans nog 35% van het aantal schepen. De groep schepen boven 1100 pk bevat nu 30% van de vloot tegen slechts 18% in 1975. Van belang is dat juist dit laatstgenoemde deel van de vloot relatief weinig flexibel is en sterk afhankelijk van energieprijzen.

Ondanks de investeringsactiviteit is de leeftijdssamenstelling zodanig dat in vergelijking met 1975 minder schepen 10 jaar of jonger zijn, evenveel schepen 11 tot 20 jaar oud en meer oudere schepen voorkomen. Deze laatste groep bestaat voornamelijk uit garnalenkotters en kleinere viskotters, welke overigens zoals hierna zal blijken verre van onrendabel zijn.

3.2 Bedrijfsresultaten

De kleinere noordkotters -t/m 300 pk- besomden in het algemeen 13-15% meer, met uitzondering van de besommingsdaling van de kotters van 101-150 pk. Behalve in deze laatstgenoemde groep was dan ook het netto-resultaat beter dan in 1980, terwijl ook de inkomens van de opvarenden stegen. Een en ander hangt samen met de gunstige garnalervisserij, vooral in het laatste kwartaal en de flexibiliteit van een groot aantal kotters, waarmee dan ook veelal meerdere visserijen werden uitgeoefend. De kotters tussen 301 en 800 pk behaalden eveneens hogere besommingen, uiteenlopend van 12 tot 22%. Ook in deze groepen waren netto-resultaat en inkomen van de opvarenden beter dan in 1980. In de groep van 801-1100 pk doet zich de merkwaardigheid voor dat bij een besommingsdaling het netto-resultaat en het deel van een volwassen opvarende hoger waren. De oorzaak

hiervan was een gedeeltelijke overgang van de boomkorvisserij op de veel minder energie vragende visserij op rondvis. De kotters boven 1100 pk ten slotte zagen weliswaar hun besomming in het algemeen stijgen, waarbij ook de deellonen enigszins stegen, maar door de aanzienlijk hogere olieprijs werd met een netto-tekort gevaren dat toenam naarmate het motorvermogen hoger was.

In de zuid besomden de kotters t/m 300 pk ook beter, in vele gevallen zelfs aanzienlijk, waardoor netto-resultaat en deellonen verbeterden. Tussen 300 en 600 pk zijn nog geen gegevens beschikbaar. Deze groep schepen is door overgang op grote kotters momenteel namelijk zeer klein. Tussen 600 en 800 pk bleek de besomming weinig te stijgen, hetgeen wel hogere deellonen tot gevolg had, doch niet voldoende was om de kostenstijgingen op te vangen. Boven 800 pk werden redelijke besommingsstijgingen gerealiseerd met daarbij hogere deellonen. Beneden 1100 pk leidde dit ook tot hogere netto-resultaten, doch daarboven werden de netto-tekorten van 1980 in 1981 nog enigszins groter. De relatief kleine vloot om de zuid maakt het overigens mogelijk dat de uitkomsten beïnvloed worden door toevallige oorzaken.

In de categorie schepen met bemanning op arbeidsovereenkomst was het besommingsverloop beter naarmate de schepen groter waren. Oorzaken hiervan waren enerzijds de specialisatie op de niet zo renderende vistrawl bij de kleinere kotters en de meer renderende haringspanvisserij bij de middelgrote kotters, terwijl anderzijds bij de grotere kotters de boomkorvisserij een belangrijke plaats innam, waarmee relatief goede besommingen werden verkregen. Het deelloon op de kleinere kotters daalde dan ook, dat op de grotere was enigszins beter. Het netto-resultaat verslechterde op de kleine kotters uiteraard, terwijl op de grotere kotters een en ander meeviel, voorzover thans kan worden nagegaan door brandstofbesparingen en doordat in 1981 werd overgegaan op het voor een deel meerekenen van de oliekosten bij de deelberekening. Een en ander neemt niet weg dat in alle groepen gemiddeld met een netto-tekort werd gevaren.

Opvallend is de ook in 1981 verder toegenomen gelijkschakeling van de gemiddelde inkomens van de opvarenden in de diverse groepen maatschapskotters. Het uitgangspunt "meer pk, meer deel" blijkt steeds minder op te gaan onder invloed van de hoge olie-kosten op de grote kotters. Mogelijk geven deze gemiddelden overigens nog een vertekend beeld van de inkomensmogelijkheden in de verschillende groepen. In elke groep bevinden zich in principe schepen met een hoog inkomen en schepen met een laag inkomen. De kwaliteit van schipper en bemanning en de bereidheid om bijvoorbeeld meer dagen te maken speelt hierbij een rol. In de groepen middelgrote kotters zijn het echter vaak de bedrijven met relatief hoge inkomens die in een nieuw schip en dus een groter schip konden investeren en dat in de afgelopen jaren dan ook voor het merendeel hebben gedaan. Daardoor is het gemiddelde van de groepen middenslagkotters wellicht relatief achtergebleven bij hetgeen met

dit soort schepen mogelijk is.

De vooruitzichten in de nabije toekomst zijn afhankelijk van vangsten, prijzen en het kostenverloop. De vangst - praktisch geheel in de Noordzee - lijkt niet op grote schaal uit te breiden, waarbij het EG-beleid een onzekere factor is. Over het prijsverloop kan men allerhande verwachtingen hebben, doch een belangrijke stijging zal gezien de internationaal niet erg rooskleurige economische situatie niet waarschijnlijk zijn. De kosten zullen wellicht ook niet scherp stijgen, doch een onzekere factor is de olieprijs. Een en ander leidt tot de conclusie dat de onzekerheid het grootst is bij de grotere kotters: deze zijn energie-intensief en weinig flexibel ten aanzien van de overgang op andere visserijen met een gunstiger verhouding tussen besomming en olielasten. Wat dit betreft hebben de kleinere kotters een voorsprong: minder afhankelijk van de olielasten en flexibeler, waardoor de weers-tandskracht tegen ongunstige ontwikkelingen groter is.

Tabel 3.1 Overzicht van de vloot van de kottervisserij (per 31 december)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1)		
Aantal vaartuigen waarvoor de kottervisserij hoofdbedrijf was:										
Maatschap Noord	388	343	338	340	348	381	403			
Maatschap Zuid	130	115	116	118	113	115	122			
Arbeidsovereenkomst	42	42	41	40	40	39	37			
Totaal	560	500	495	498	501	535	562			
Gemiddeld motorvermogen:										
in kW	472	479	483	481	494	527	562			
in pk	641	651	657	655	672	717	764			
Aantal vaartuigen met een motor van:										
	kW		pk							
1 - 75		1 - 100		19	18	21	19	14	14	
76 - 110		101 - 150		60	56	47	46	46	48	
111 - 150		151 - 200		34	37	41	41	40	39	
151 - 220		201 - 300		69	66	66	72	80	84	
221 - 300		301 - 400		26	17	16	17	13	13	
301 - 440		401 - 600		99	72	70	70	67	67	
441 - 590		601 - 800		84	70	68	68	69	69	
591 - 810		801 - 1100		66	64	65	63	60	61	
811 - 960		1101 - 1300		54	52	54	55	58	66	
961 - 1100		1301 - 1500		34	33	32	32	37	44	
1101 - 1470		1501 - 2000		15	15	15	15	17	28	
1471 -		2001 -		-	-	-	-	-	2	
Aantal vaartuigen met een ouderdom van:										
0 - 10 jaar				271	250	243	210	187	197	215
11 - 20 jaar				177	141	143	170	188	199	185
meer dan 20 jaar				112	109	109	118	126	139	162

1) Voorlopige cijfers.

Bron: Directie van de Visserijen; CBS; Scheepvaartinspectie; LEI.

Tabel 3.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottervisserij (1000 gld)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 ¹⁾
A. Maatschap Noord							
1 - 75 kW(1 - 100 pk)							
Bruto-besomming	96	31	95	62	73	102	116
Netto-resultaat	11	-6	15	1	5	5	4
Deel volwassen opvarende	19	12	16	14	16	20	23
76 - 110 kW(101 - 150 pk)							
Bruto-besomming	137	89	138	152	139	197	174
Netto-resultaat	-4	-15	-5	-0	-8	6	-4
Deel volwassen opvarende	24	18	24	24	26	33	33
111 - 150 kW(151 - 200 pk)							
Bruto-besomming	166	103	175	191	188	241	273
Netto-resultaat	2	-12	13	19	9	9	13
Deel volwassen opvarende	31	22	33	36	35	43	54
151 - 220 kW(201 - 300 pk)							
Bruto-besomming	257	266	292	317	337	419	483
Netto-resultaat	-9	-9	8	21	-0	-16	8
Deel volwassen opvarende	31	34	37	42	42	48	55
221 - 300 kW(301 - 400 pk)							
Bruto-besomming	363	404	480	532	551	554	674
Netto-resultaat	-2	33	47	65	47	17	43
Deel volwassen opvarende	42	40	49	53	57	54	68
301 - 440 kW(401 - 600 pk)							
Bruto-besomming	541	549	570	705	739	719	863
Netto-resultaat	-14	-7	11	73	57	8	32
Deel volwassen opvarende	41	44	46	58	60	54	70
441 - 590 kW(601 - 800 pk)							
Bruto-besomming	589	639	778	866	915	1060	1187
Netto-resultaat	-77	-60	-0	77	36	-13	15
Deel volwassen opvarende	37	44	55	63	61	64	69
591 - 810 kW(801 - 1100 pk)							
Bruto-besomming	834	951	1050	1190	1402	1527	1490
Netto-resultaat	-76	-40	28	109	129	120	135
Deel volwassen opvarende	46	54	58	71	77	71	73
811 - 960 kW(1101 - 1300 pk)							
Bruto-besomming	1161	1230	1365	1615	1797	1670	1729
Netto-resultaat	-29	-20	46	210	185	41	-7
Deel volwassen opvarende	60	65	73	91	91	75	76
961 - 1100 kW(1301 - 1500 pk)							
Bruto-besomming	1213	1300	1353	1628	1922	1876	2094
Netto-resultaat	-104	-78	-35	137	107	-65	-104
Deel volwassen opvarende	61	69	69	90	99	81	86
1101 - 1470 kW(1501 - 2000 pk)							
Bruto-besomming	1238	1403	1437	1646	2108	1860	2115
Netto-resultaat	-134	-118	-96	69	105	-90	-230
Deel volwassen opvarende	58	68	65	83	100	75	83

1) Voorlopige cijfers

Tabel 3.2 (vervolg) Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de kottervisserij (1000 gld)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 ¹⁾
B. MAATSCHAP ZUID							
111 - 150 kW(151 - 200 pk)							
Bruto-besomming	133	105	234	224	205	221	268
Netto-resultaat	-22	-16	13	-3	-17	-21	-20
Deel volwassen opvarende	18	14	29	30	25	26	29
151 - 220 kW(201 - 300 pk)							
Bruto-besomming	220	195	311	300	342	376	478
Netto-resultaat	-16	-28	17	2	0	-20	4
Deel volwassen opvarende	26	25	38	37	39	42	49
301 - 440 kW(401 - 600 pk)							
Bruto-besomming	450	510	597	730	715	836	.
Netto-resultaat	-21	-10	45	106	79	107	.
Deel volwassen opvarende	35	43	51	65	61	62	.
441 - 590 kW(601 - 800 pk)							
Bruto-besomming	655	709	726	864	981	1046	1106
Netto-resultaat	-32	-4	3	91	102	58	-51
Deel volwassen opvarende	44	54	56	65	65	68	68
591 - 810 kW(801 - 1100 pk)							
Bruto-besomming	914	1029	1036	1188	1302	1418	1655
Netto-resultaat	-31	2	37	123	103	57	105
Deel volwassen opvarende	55	65	63	76	79	80	89
811 - 1100 kW(1101 - 1500 pk)							
Bruto-besomming	1010	1168	1233	1353	1554	1676	1899
Netto-resultaat	-163	-126	-79	35	11	-19	-68
Deel volwassen opvarende	57	66	72	82	86	79	85
1101 - 1470 kW(1501 - 2000 pk)							
Bruto-besomming	1361	1678	1765	1914	2117	2256	2615
Netto-resultaat	-234	84	-9	174	64	-10	-24
Deel volwassen opvarende	62	80	83	89	90	85	90
C. ARBEIDSOVEREENKOMST							
301 - 440 kW(401 - 600 pk)							
Bruto-besomming	495	693	724	835	901	893	844
Netto-resultaat	-105	-24	15	76	51	-87	-119
Deel matroos	27	37	37	42	45	44	42
441 - 590 kW(601 - 800 pk)							
Bruto-besomming	637	769	785	918	1076	962	973
Netto-resultaat	-116	-36	-28	58	60	-97	-101
Deel matroos	31	35	37	42	47	44	46
591 - 810 kW(801 - 1100 pk)							
Bruto-besomming	844	966	969	981	1252	1170	1340
Netto-resultaat	-79	-97	-117	-72	20	-166	-141
Deel matroos	36	39	43	44	53	52	53
811 - 1100 kW(1101 - 1500 pk)							
Bruto-besomming	1258	1399	1372	1506	2123	1801	2211
Netto-resultaat	-109	-103	-139	41	185	-221	-130
Deel matroos	50	53	51	56	73	68	77

1) Voorlopige cijfers

4. Grote zeevisserij

4.1 Ontwikkeling van de vloot

Investerings in de grote zeevisserij leidden tot het in de vaart brengen van 3 nieuwe vrieshektrawlers. Door het uit de vaart nemen van een kleinere trawler is de vloot per saldo met twee eenheden toegenomen tot 24 schepen. Het gemiddelde motorvermogen steeg 10%, het totale vermogen van de gehele vloot met 20%. Bij de nieuw in de vaart gebrachte vrieshektrawlers - en ook bij de nog in aanbouw of in bestelling zijnde schepen - ligt het accent op grote schepen met een voortstuwingsvermogen van 3000 tot 4000 pk.

Het beleid, dat eerst gericht was op het afstoten van oudere, kleinere trawlers, en naderhand op de nieuwbouw van grote trawlers heeft de vloot zeer modern gemaakt. Bovendien zijn de schepen van de voorlaatste generatie voor het merendeel gemoderniseerd en aangepast aan de huidige visserijmogelijkheden (verlenging, uitbreiding diepvriesinstallaties). Van de huidige 24 trawlers zijn er in de jaren 1979 t/m 1981 4 nieuw gebouwd en 13 gemoderniseerd, dat is 71% van de vloot!

Een en ander is geheel gericht op de visserij op makreel, horsmakreel, e.d. in de wateren ten zuiden en westen van de Britse eilanden. Waarschijnlijk zal het eventueel wederom openen van de haringvisserij op de Noordzee op deze vloot enige aanpassing vergen.

4.2 Bedrijfsresultaten

Van de kleinere trawlers was het aantal te gering om bedrijfsresultaten in publikatie te brengen. De grotere vrieshektrawlers van de voorlaatste generatie - 2000 t/m 2300 pk - hebben in 1981 een goed jaar gehad. De besomming per schip is gemiddeld met 39% gestegen, mede dank zij de eerder genoemde modernisering. Daardoor is het gemiddelde inkomen van de opvarenden eveneens vrij aanzienlijk toegenomen. Het netto-tekort in 1980 is voorts veranderd in een netto-overschot. Van de laatste generatie vrieshektrawlers zijn nog niet voldoende gegevens beschikbaar om tot publikatie van bedrijfsresultaten te kunnen overgaan.

De kansen van de huidige vloot - inclusief lopende bouwopdrachten - in de nabije toekomst zijn van een aantal factoren afhankelijk. Visserijtechnisch zijn de schepen uitstekend uitgerust, doch de vangsten zullen ook afhangen van de toestand van de te bevissen visbestanden en niet in de laatste plaats van het EG-beleid in deze. Naast de omvang van de vangsten is uiteraard de afzet en daarmee de prijs van de vis van doorslaggevende betekenis voor het

exploitatieresultaat. De handelsafdelingen van de rederijen dienen diligent te zijn bij het handhaven van hun markten en het zoeken van nieuwe markten. Dit laatste is van nog meer betekenis als het aanvoerpakket door wat voor oorzaken dan ook wijzigt. Tegenvallers op de afzetmarkt dienen op korte termijn te worden opgevangen, omdat omlopende voorraden in de diepvrieshuizen anders een zeer zware druk op de afzetprijzen kunnen gaan uitoefenen.

Tabel 4.1 Overzicht van de vloot van de grote zeevisserij
(per 31 december)

	1975	1976	1977	1978	197 ^a	1980	1981
Zijtrawlers zonder diepvriesinstallatie	8	6	6	2	1	-	-
Hektrawlers zonder diepvriesinstallatie	7	7	7	1	-	-	-
Hektrawlers met diepvriesinstallatie	29	29	29	26	25	22	24
Totaal	44	42	42	29	26	22	24
Gemiddeld motorvermogen:							
- in kW	1135	1154	1162	1323	1380	1515	1667
- in pk	1543	1569	1580	1799	1876	2061	2268
Aantal vaartuigen met een motor van:							
	kW		pk				
591 - 740	801 - 1000	10	8	7	1	-	-
741 - 880	1001 - 1200	11	11	11	5	3	-
881 - 1030	1201 - 1400	4	4	5	4	4	2
1031 - 1250	1401 - 1700	1	1	1	1	1	1
1470 - 1700	2000 - 2300	17	17	17	17	17	17
1701 - 2200	2301 - 3000	1	1	1	1	1	2
2201 - 3000	3001 - 4000	-	-	-	-	-	3
Aantal vaartuigen met een ouderdom van:							
0 - 10 jaar		31	29	24	18	18	19
11 - 20 jaar		13	13	18	10	7	3
meer dan 20 jaar		-	-	-	1	1	-

Bron: Scheepvaartinspectie; LEI.

Tabel 4.2 Gemiddelde bedrijfsresultaten per vaartuig van de grote zeevisserij (1000 gld)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981 ¹⁾
Vrieshektrawlers							
870 - 970 kW(1180 - 1320 pk)							
Bruto-besomming	1615	2101	2176	1580	1977	2274	.
Netto-resultaat	-281	-149	-1	-253	-263	-414	.
Inkomen matroos	37	43	48	36	46	49	.
Vrieshektrawlers							
1470 - 1700 kW(2000 - 2300 pk)							
Bruto-besomming	2776	3180	3488	3591	3910	4623	6445
Netto-resultaat	-171	-125	184	228	-18	-184	359
Inkomen matroos	49	56	60	59	63	71	94

1) Voorlopige cijfers

5. Mosselcultuur

5.1 Aantal bedrijven en vloot

In een bedrijfstak die geheel afhankelijk is van de ter beschikking staande kweekgrond is het niet verwonderlijk dat het aantal bedrijven en het daarbij behorende aantal schepen slechts weinig verandert. Dit is ook het geval met de mosselcultuur in de laatste jaren. Slechts in een enkel geval is het aantal bedrijven verminderd door overname van een (klein) bedrijf door een ander bedrijf. Het zijn juist deze kleinere bedrijven die - verwezen kan worden naar de bedrijfsuitkomsten - weinig hebben geprofiteerd van de goede bedrijfsresultaten van de laatste seizoenen.

Toch heeft er zich een zekere ontwikkeling in de mosselvloot voorgedaan. Door nieuwbouw, verbouw en modernisering is de vloot gemiddeld veel moderner geworden. Dit uit zich in regelmatige stijging van het gemiddelde motorvermogen van de schepen, terwijl de leeftijdssamenstelling eveneens aan het veranderen is ten gunste van de jongste leeftijdscategorie. Uit de cijfers in tabel 5.1 is dan nog niet af te lezen in welke mate de schepen door verlenging, verbouwing en inbouw van losinstallaties e.d. zijn gemoderniseerd. Regelmatige activiteiten in deze sfeer laten de indruk achter dat ook deze vernieuwingen het vlootbeeld niet onaanzienlijk hebben veranderd. Het gemiddelde motorvermogen, in 1975 nog 216 pk, was per eind 1981 gestegen tot ruim 300 pk. Telde de vloot in 1975 nog voor meer dan de helft schepen met een motor t/m 200 pk, thans is reeds meer dan de helft uitgerust met motoren boven 300 pk.

Wat betreft de bedrijfsomvang blijkt zich in de laatste jaren een verschuiving te hebben voorgedaan naar de grotere bedrijven. In 1975 waren van de 80 bedrijven er 29 (36%) te rekenen onder de grote bedrijven, namelijk bedrijven met meer dan 1,3% van de totale productiecapaciteit. In 1981 was van de 78 bedrijven 49% ingedeeld in deze groep grotere bedrijven. Afgezien van de zeer geringe mogelijkheden tot het bijhuren van percelen is de belangrijkste oorzaak van deze verschuiving een doelmatiger bedrijfsuitoefening.

5.2 Aanvoer en besomming

Ondanks de stabiliserende factoren die de mosselcultuur beheersen - vrij constante kweekoppervlakte, constant aantal bedrijven en schepen - blijken aanvoer en opbrengst van mosselen een zeer grillig verloop te hebben. Uiteraard is hiermee de afhankelijkheid van de natuur als een belangrijke factor aan te wijzen. Maar ook markttechnische elementen spelen een grote rol. De prijzen waarvoor de mosselen op de veiling worden afgezet blijken van

seizoen tot seizoen en vaak ook binnen de seizoenen aanzienlijk te variëren. Zo was de gemiddelde prijs in 1980/81, bij een relatief kleine aanvoer, hoger dan ooit. In 1981/82 echter met een grote aanvoer van mosselen van goede kwaliteit zakte de prijs zodanig dat de totale opbrengst aanzienlijk achterbleef bij die in het topseizoen 1980/81. Daardoor is de stijging van de opbrengst voor de kwekers, die sinds 1977/78 is opgetreden, weer tenietgedaan, vooral als de inmiddels opgetreden geldontwaarding mee in rekening wordt gebracht.

De indruk laat zich niet wegnemen, dat de onderlinge concurrentie van handelaren en verwerkers een verschillend effect heeft naarmate de aanvoer groter of kleiner is. Bij een kleine aanvoer manifesteert deze concurrentie zich vooral op de inkoopmarkt: men tracht, vaak zelfs tegen elke prijs, voldoende in te kopen om een redelijke bedrijfsbezetting te krijgen. Bij grote aanvoeren verschuift de concurrentie naar de afzetmarkten: de prijzen zakken om maar zoveel mogelijk mosselen af te kunnen zetten.

Het mosselbedrijf, zowel de kwekers als de handelaren/verwerkers, zijn dan ook uitermate gediend bij een meer regelmatige productie. Hoewel het buiten kijf staat dat variaties in natuurlijke omstandigheden zullen tegenwerken zal de mosselcultuur er alles aan moeten doen om het bedrijf zo in te richten dat deze variaties zo gering mogelijk zullen zijn.

5.3 Bedrijfsresultaten

Aangezien een mosselkwekerij een kostenstructuur heeft waarbij de vaste kosten een belangrijke plaats innemen, is het duidelijk dat de nettoresultaten in sterke mate afhangen van de hoogte van de besommingen. Dit staat in tegenstelling tot bijvoorbeeld de zeevisserij, waar de bemanningen bij de gebruikelijke deelsystemen meedelen in variaties in de besomming. Onder overigens gelijkblijvende omstandigheden zal in de zeevisserij dus het netto-resultaat in veel mindere mate de variaties in de besommingen volgen dan bij de mosselcultuur het geval is, waar de opvarenden een vast loon ontvangen.

De cijfers in tabel 5.3 laten zien dat in het algemeen het netto-resultaat hoger is naarmate de bedrijven groter zijn. In enkele gevallen is daarbij het resultaat van de middelgrote bedrijven gunstiger geweest dan dat van de grote bedrijven. De kleine bedrijven blijven wat betreft het netto-resultaat in de meeste seizoenen aanzienlijk achter bij de grotere. Alleen in het seizoen 1977/78 en in mindere mate in 1975/76 en 1978/79 konden de kleinere bedrijven met redelijk succes opereren. Opvallend is de achterstand van deze bedrijven in de seizoenen 1979/80 en 1980/81, jaren waarin de totale mosselopbrengst zeer gunstig afstak bij voorgaande jaren. Kennelijk kunnen deze bedrijven bij gebrek aan (goede) kweekgronden niet meeprofiteren van een algemeen goede gang van zaken. Waarschijnlijk kunnen deze bedrijven door

de relatief kleine perceelsoppervlakte niet zo flexibel optreden dat slechte resultaten op het ene gedeelte kunnen worden opgevangen door goede op het andere, een flexibiliteit die de grotere bedrijven in ruimere mate hebben.

Hoewel dus de kleine bedrijven in het algemene beeld een uitzondering vormden, kunnen de laatste seizoenen waarvan bedrijfsresultaten zijn berekend goed worden genoemd, vooral als de verdeling naar aantallen kleine en grotere bedrijven in de beschouwing wordt betrokken. Hieraan moet worden toegevoegd, dat de aanvoercijfers over het zojuist afgelopen seizoen 1981/82 erop wijzen dat aan deze goede gang van zaken abrupt een einde is gekomen. Hoewel nog geen bedrijfsresultaten over dit seizoen konden worden berekend staan de merendeels vaste kosten borg voor een aanzienlijke teruggang van de netto-resultaten, vooral als de kostenstijgingen in de beschouwing worden betrokken welke het gevolg zijn van recente investeringen in de mosselcultuur. Het is daarbij nog een vraag in hoeverre de kleine, middelgrote of grote bedrijven door deze verslechtering van de resultaten worden getroffen. Het antwoord op deze vraag is echter eerst mogelijk nadat de vereiste calculaties zijn uitgevoerd. Voorlopig ziet het ernaar uit dat voor de gehele bedrijfstak het netto-resultaat ongeveer op nul uitkomt, wellicht zelfs er even onder. Dit betekent dat over de gehele bedrijfstak gerekend er wellicht bedrijven zullen zijn met een positief netto-resultaat, doch dat een en ander volledig lijkt te worden gecompenseerd door verliesgevende bedrijven.

Tabel 5.1 Aantal bedrijven en de vloot van de mosselcultuur
(per 31 december)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1) 1981
Aantal bedrijven 2):							
Kleinste	5	3	3	3	3	2	2
Kleine	16	16	14	13	13	13	13
Middelgrote	30	27	26	26	25	25	25
Grote	19	25	27	31	30	29	29
Grootste	10	9	10	7	8	9	9
Totaal	80	80	80	80	79	78	78
Waarvan:							
- Zeeland	74	74	75	75	75	74	74
- Noord-Nederland	6	6	5	5	4	4	4
Aantal schepen:							
Zeeland	79	80	80	80	80	79	79
Noord-Nederland	6	6	5	5	4	4	4
Totaal	85	86	85	85	84	83	83
Gemiddeld motorvermogen:							
- in kW	159	187	195	204	213	217	222
- in pk	216	254	265	278	289	295	302
Aantal schepen met een motorvermogen van:							
kW	pk						
1 - 150	1 - 200	42	21	18	15	11	11
151 - 220	201 - 300	36	49	44	42	37	32
221 -	301 -	7	16	23	28	36	40
Aantal schepen met een ouderdom van:							
0 - 10 jaar		3	4	4	5	6	9
11 - 20 jaar		8	6	5	5	4	1
meer dan 20 jaar		74	76	76	75	74	71

1) Voorlopige cijfers

2) Ingedeeld volgens het aandeel in de totale productiecapaciteit; grenzen 0,5-0,8-1,3 en 1,8% van die productiecapaciteit.

Bron: Produktschap voor Vis en Visproducten; Directie van de Visserijen; LEI.

Tabel 5.2 Aanvoer en opbrengst van consumptiemosselen 1)

	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80	80/81	81/82
Aanvoer (mln kg):							
Uit Zeeland	31	31	27	38	40	33	23
Uit de Waddenzee	58	33	77	63	41	34	77
Totaal	89	64	104	101	81	67	100
Opbrengst (mln gld):							
Uit Zeeland	10	15	6	13	24	33	6
Uit de Waddenzee	19	12	21	28	27	22	27
Totaal	29	27	27	41	51	55	33
Gemiddelde prijs (gld/100 kg):							
Zeeland	33	50	22	34	61	98	27
Waddenzee	33	36	27	44	65	65	35
Totaal	33	43	25	40	63	82	33

1) Exclusief door het Mossel Fonds opgenomen aanvoeren.

Bron: Produktschap voor Vis en Visprodukten.

Tabel 5.3 Gemiddelde resultaten per bedrijf in de mosselcultuur 1)
(1000 gld)

	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80	80/81
						2)	2)
Kleine bedrijven 3)							
Bruto-opbrengst	171	207	237	318	252	262	293
Netto-resultaat	2	22	10	88	23	-3	2
Loonk. p. opvarende	23	24	26	28	34	36	38
Middelgrote bedr. 4)							
Bruto-opbrengst	289	415	492	383	535	751	726
Netto-resultaat	92	180	204	105	239	418	373
Loonk.p. opvarende	23	24	26	28	34	36	38
Grote bedrijven 5)							
Bruto-opbrengst	441	482	514	533	692	868	897
Netto-resultaat	153	152	150	199	321	456	459
Loonk.p. opvarende	23	24	26	28	34	36	38

1) In Zeeland gevestigde bedrijven.

2) Voorlopige cijfers.

3) 0,5 - 0,8% van de totale produktiecapaciteit.

4) 0,8 - 1,3% van de totale produktiecapaciteit.

5) 1,3 - 1,8% van de totale produktiecapaciteit.

6. Totale resultaten per sector

6.1 Kottervisserij

De totale kottervisserij besomde in 1981 meer dan een half miljard gulden. Ten opzichte van 1980 werd 81 miljoen meer besomd, waartegenover echter de kosten (zonder rente en loonkosten) 57 miljoen hoger waren. Als oorzaken van deze kostenstijging zijn prijsstijgingen van kostenfactoren, met name olie, te noemen evenals de toegenomen vlootomvang. Door dit alles steeg de netto toegevoegde waarde met 24 miljoen. Daarvan was 9 miljoen nodig voor hogere rentelasten en 18 miljoen werd meer uitbetaald aan deelloon, sociale lasten, graailonen, enz. Per saldo werd dus het nettoresultaat 3 miljoen gulden lager; het totale tekort steeg van 2 tot 5 miljoen.

Ondanks de niet ongunstige ontwikkeling van de besomming is de kottervisserij als geheel er dus niet in geslaagd het eindresultaat te verbeteren. Dit was op grond van de gemiddelde bedrijfsresultaten per groep inderdaad te verwachten: overschotten bij de steeds kleinere groep middenslagkotters en groeiende tekorten bij de zich uitbreidende groep grote kotters. De belangrijkste oorzaak hiervan is de steeds nadeliger wordende verhouding tussen de visprijzen enerzijds en de brandstofkosten anderzijds. De Nederlandse kottervisserij als geheel blijkt dermate afhankelijk van het gebruik van grote hoeveelheden energie, dat deze verhouding in hoge mate het bedrijfsresultaat bepaalt. Ter illustratie zij vermeld dat de kosten van gas- en smeerolie in 1972, voor de eerste oliecrisis, 7% van de totale besomming uitmaakten. In de daaropvolgende jaren steeg dit percentage tot 19% in 1977, enerzijds door de stijgende olieprijs, anderzijds door een stagnatie in de visprijzen, terwijl inmiddels door de bouw van grote kotters de vloot energie-intensiever was geworden. De inmiddels opgetreden rust op het oliefront en de gunstige ontwikkeling van vangsten en visprijzen veroorzaakte een daling tot 15% in 1978.

Nadien echter steeg de olierekening dermate - door prijsstijging en investeringen in grote kotters - dat de besommingsstijging daarbij sterk achterbleef. In 1981 maakten de oliekosten dan ook reeds 29% uit van de totale besomming. Hierbij moet bovendien de brandstofbesparing, met name door overgang op minder energie vragende visserijen zoals spanvisserij en vistrawl, nog worden meegerekend. In twee jaar tijd - van 1979 tot 1981 - kan de ontwikkeling na uitschakeling van de gemiddelde geldontwaarding dan ook als volgt worden weergegeven:

Meer besomming (na aftrek marktkosten)	+ 38 mln
Meer kosten door uitbreiding vloot	+ 43 mln
Meer kosten door olieprijsstijging boven de inflatie	+ 50 mln
Minder kosten door bezuiniging olieverbbruik	- 14 mln
Minder deel, sociale lasten e.d.	- 5 mln
Minder netto-resultaat	- 30 mln.

Uit deze opstelling blijkt de aanzienlijke invloed van de vlootuitbreiding en de olieprijsstijging op het uiteindelijke resultaat, ondanks de reële besommingsstijging en brandstofbesparingen. Hiertegen is in te brengen dat een groot deel van de capaciteitskostenstijging voor rekening van afschrijving en rente kwam en dat een berekening op kasbasis een minder ongunstig verloop zou laten zien. Met nadruk wordt er echter op gewezen dat een op continuïteit gerichte exploitatie vervanging van de vloot te zijner tijd mogelijk moet maken. Uit dien hoofde dienen de genoemde afschrijvingen wel degelijk ingecalculeerd te worden.

6.2 Grote zeevisserij

Het uit de vaart nemen van de kleinere hekwrawlers heeft de sector tot in 1980 geleidelijk doen inkrimpen. Het totale resultaat is dan ook steeds meer bepaald door de grote vrieshekwrawlers. Deze hebben in 1981, mede door modernisering en aanpassing aan de huidige visserijmogelijkheden, aanzienlijk beter gevaren dan in voorgaande jaren. Daardoor is de besomming sterk gestegen, en ook is het netto-resultaat, ondanks de ook hier aanzienlijke kostenstijgingen, verbeterd. Afgezien van de geringe overschotten in 1977 en 1978 is sedert een tiental jaren weer eens sprake van een bevredigend netto-overschot. In hoeverre deze lijn in de toekomst kan worden doorgetrokken is een open vraag. Daarbij spelen diverse factoren een rol, die reeds zijn genoemd in het hoofdstuk " Grote zeevisserij".

6.3 Mosselcultuur

Het is niet verwonderlijk dat de eerder genoemde gunstige bedrijfsresultaten in de seizoenen 1979/80 en 1980/81 het totale beeld van deze sector zeer gunstig hebben beïnvloed. Ook in deze bedrijfstak is weliswaar sprake van geleidelijk hogere kosten, doch de gunstige besommingen in de genoemde seizoenen hebben deze in ruime mate overtroffen. Het totale netto-overschot, dat jarenlang omstreeks 10 miljoen gulden lag, is dan ook opgelopen tot 25 miljoen.

De voorlopige cijfers over het seizoen 1981/82 laten echter zien dat de belangrijke terugval van de totale besomming het netto-overschot heeft laten terugvallen tot praktisch nul. Dat betekent dat de gehele besomming praktisch wordt gecompenseerd door loonkosten, rente en overige kosten. Hiermee is dan weer de

wisselvalligheid van dit cultuurbedrijf gebleken, ondanks de toch zeer "vaste" basis van constant aantal bedrijven, constante kweekoppervlakte en eveneens zich weinig wijzigende capaciteit van handel en verwerking. De noodzaak om zo goed als enigszins mogelijk is de gevolgen van wisselende natuurlijke omstandigheden in de hand te houden is dan ook duidelijk. Het andere element dat de besomming bepaalt - de prijs - zal bij een regelmatiger aanvoer ook niet meer die variaties laten zien die in de afgelopen seizoenen het eindresultaat belangrijk hebben beïnvloed.

Tabel 6.1 Totaalresultaat van de Nederlandse zeevisserij en mosselcultuur (mln gld)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980 ¹⁾	1981 ¹⁾
KOTTERVISSERIJ							
Aantal schepen	588	547	493	497	500	518	549
Aantal opvarenden	2541	2296	2101	2130	2176	2287	2438
Aanvoer (mln kg)	120	114	114	126	133	160	158
Besomming 2)	307	322	327	372	422	440	521
Af: Non-factorkosten	192	199	193	191	232	281	338
Netto toegevoegde waarde	115	123	134	181	190	159	183
Waarvan:							
- rente	31	29	24	19	23	25	34
- deel/soc.lasten	105	109	110	131	140	136	154
- netto-resultaat	-21	-15	+0	+31	+27	-2	-5
GROTE ZEEVISSERIJ							
Aantal schepen	54	43	42	41	29	26	25
Aantal opvarenden	695	586	580	568	416	419	468
Aanvoer (mln kg)	84	71	69	82	104	126	174
Besomming 2)	99	99	101	92	90	98	143
Af: Non-factorkosten	68	62	59	54	55	64	83
Netto toegevoegde waarde	31	37	42	38	35	34	60
Waarvan:							
- rente	8	7	7	5	5	6	9
- deel/soc.lasten	36	35	35	32	32	34	46
- netto-resultaat	-13	-5	+0	+1	-2	-6	+5
MOSSEL-CULTUUR 3)							
Aantal schepen	86	85	85	84	83	83	83
Aantal opvarenden	265	265	269	261	261	262	262
Aanvoer (mln kg)	89	64	104	101	81	67	100
Besomming 2)	30	28	27	41	52	56	33
Af: Non-factorkosten	13	11	10	13	15	17	18
Netto toegevoegde waarde	17	17	17	28	37	39	15
Waarvan:							
- rente	2	2	2	3	3	4	4
- loon/soc.lasten	6	6	6	8	9	10	11
- netto-resultaat	+9	+9	+9	+17	+25	+25	+0
TOTAAL 3 SECTOREN							
Aantal schepen	728	675	620	622	612	627	657
Aantal opvarenden	3501	3147	2950	2959	2853	2968	3168
Aanvoer (mln kg)	293	249	287	309	318	342	432
Besomming 2)	436	449	455	505	564	594	697
Af: Non-factorkosten	273	272	262	258	302	362	439
Netto toegevoegde waarde	163	177	193	247	262	232	258
Waarvan:							
- rente	41	38	33	27	31	35	47
- loon/soc.lasten	147	150	151	171	181	180	211
- netto-resultaat	-25	-11	+9	+49	+50	+17	+0

1) Voorlopige cijfers

2) Inclusief overige opbrengsten.

3) In de jaren 1975, 1976, enz. zijn vermeld de resultaten van de seizoenen 1975/76, 1976/77, enz.

7. Summary

Investments in the near water fleet led to an expanding fleet. Grossings per vessel tended to be higher in 1981, but rising costs (mostly caused by increasing fuel prices) brought about bigger losses on the bigger cutters. Smaller cutters could maintain their income on the 1980 level. The aggregate near water sector had a 18 per cent higher gross income, but the expanding fleet, combined with increasing fuel prices made the small net loss of 1980 somewhat bigger. Income of crew members tended to increase.

The middle water fleet, being reduced on a big scale in past years, recuperated a little by investing in some big freezer-sterntrawlers. The older freezers were modernized. This led to substantially better grossings and higher income. The middle water sector as a whole had a net surplus of some importance, the first time since a decade.

After two years of favourable results in the mussel sector the 1981/82 season brought down the aggregate surplus to practically zero. This was the result of sharply decreasing prices in spite of bigger landings. This culture often meets varying natural conditions, causing ups and downs in the level and the quality of production. On top of that prices are varying greatly, mostly caused by competition among exporters and processors.